

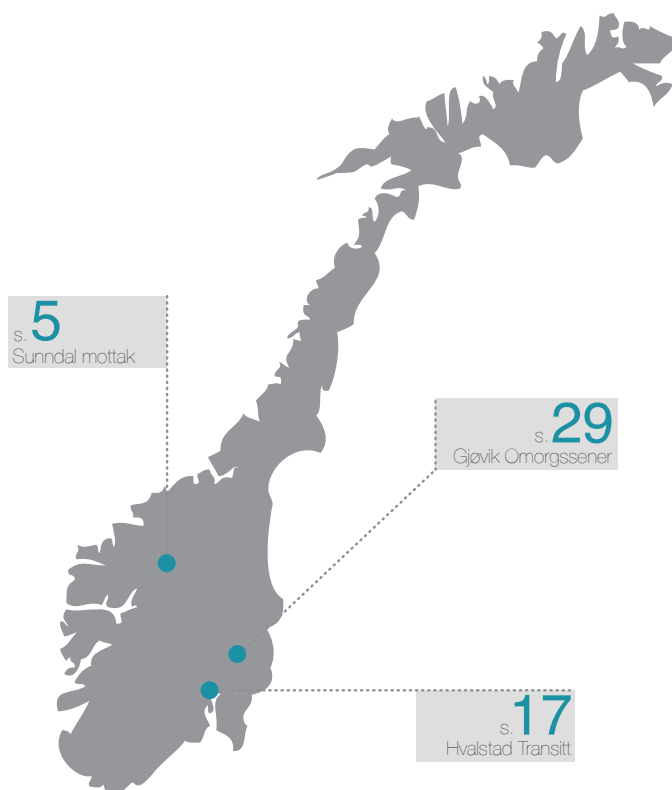
NØKTERNT, MEN FORSVARLIGBILLEDIG?

hvordan utforme et asylsenter for ungdom
på deres premisser?

referansestudier
stud.arch Kristine Brembo
veiledere: Stein Jenssen og Eli Støa
NTNU 2014

Referansestudier

Per i dag er det ingen egne mottak for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Men for å få en bedre forståelse for temaet i oppgaven min og brukernes behov, besøkte jeg tre ulike mottak som tar i mot enslige mindreårige; Sunndal Mottak, Hvalstad Transitt og Gjøvik Omsorgssenter.

SUNNDAL MOTTAK

_avdeling for enslige mindreårige på ordinært mottak

30

plasser

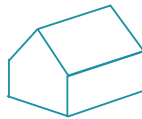
14

årsverk

46

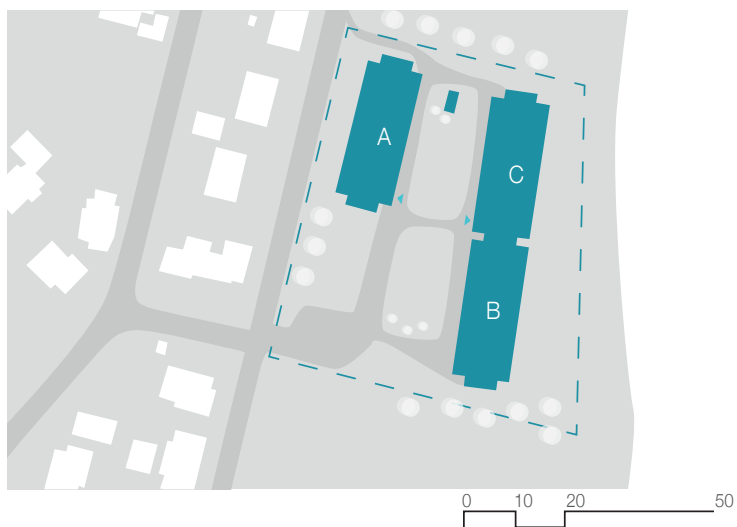
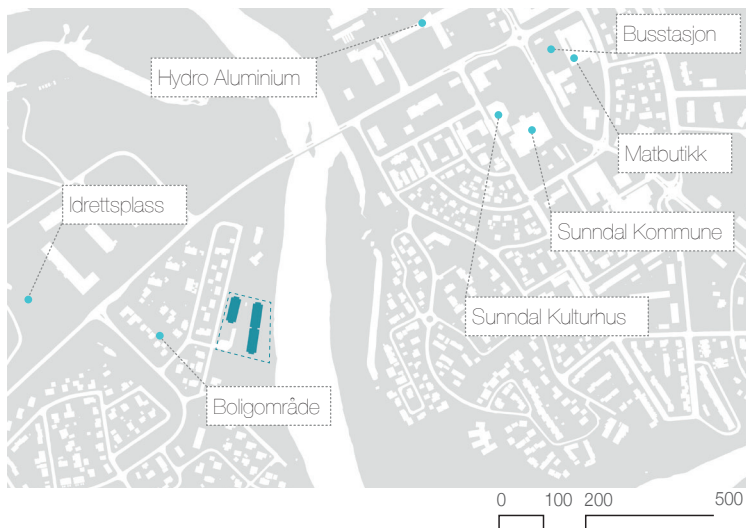
kvm per
beboer

boliger for
Hydro
Aluminium

Sunndal
kommune

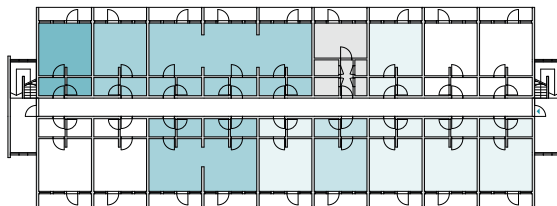
Sted // Sunndalsøra

Sunndal Mottak ligger i et boligområde i nærheten av Sunndalsøra sentrum og det er kort vei til skole, butikker og andre tjenester. Avdelingen for enslige mindreårige ble opprettet i 2009, men det har vært ordinært mottak i Sunndalsøra i mange år. Beboerne blir derfor godt tatt imot, og hovedandelen av aktiviteter som tilbys, er i samarbeid med lokale idrettsklubber og skoler.

Situasjon

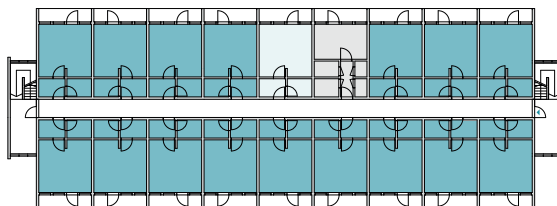
Mottaket består av tre like bygninger. I bygg A er det leiligheter for familier og enslige, i bygg B er administrasjonen for ordinær avdeling i første etasje og leiligheter ellers. I bygg C ligger avdelingen for enslige mindreårige i andre og tredje etasje. I første etasje ligger en barnehage og i etasjen over bor enslige menn.

Andre etasje med kontorer, vaktrom, helsesøster og fellesrom.

0 2 4 10

Tredje etasje med soverom og et kontor.

0 2 4 10

Fellesrom
 Beboerrom
 Våtrom
 Kontorer
 Vaktrom

Planløsning

Når man ankommer mottaket, er det vanskelig å få oversikt over hvor man skal. Bygningene er helt like og det er lite som antyder hvor administrasjonen er. I andre etasje i den ene bygningen ligger administrasjonen og fellesrommene til avdelingen for enslige mindreårige, mens i tredje etasje er det hovedsakelig soverom. Rommene er organisert på hver side av en lang og upersonlig gang. De aller fleste dørene er helt like og det er vanskelig for en utenfortående å finne riktig dør. Bygningen har ikke heis så avdelingen er ikke tilgjengelig for en rullestolbruker.

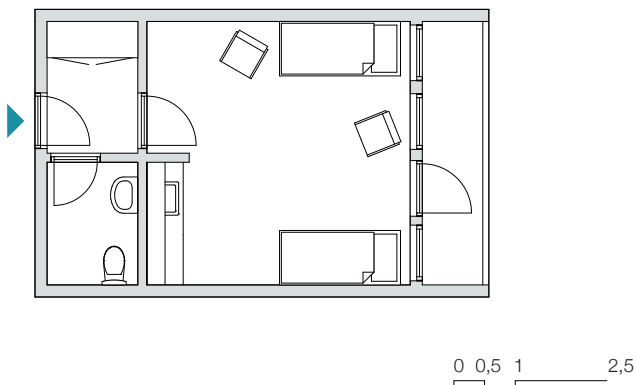
En mer åpen korridorsituasjon ville gjort etasjene mer oversiktlige og mer velkomne både for beboere, ansatte og besøkende. Alle rom er like og består av entré og bad i tillegg til hovedrommet. Når det gjelder arealeffektivitet er det mange kvadratmeter som går bort til alle entreene og badene. Spesielt i andre etasje, hvor det ikke er nødvendig med entreer og så mange bad. Både for kontorer og for fellesrommene skaper den ekstra overgangen fra korridoren til rommet, en lite velkommen situasjon.

Totalt sett egner mottaket seg for bolig for individer eller familier, men ikke for et større fellesskap som er viktig for barn og unge i en utsatt og usikker situasjon.

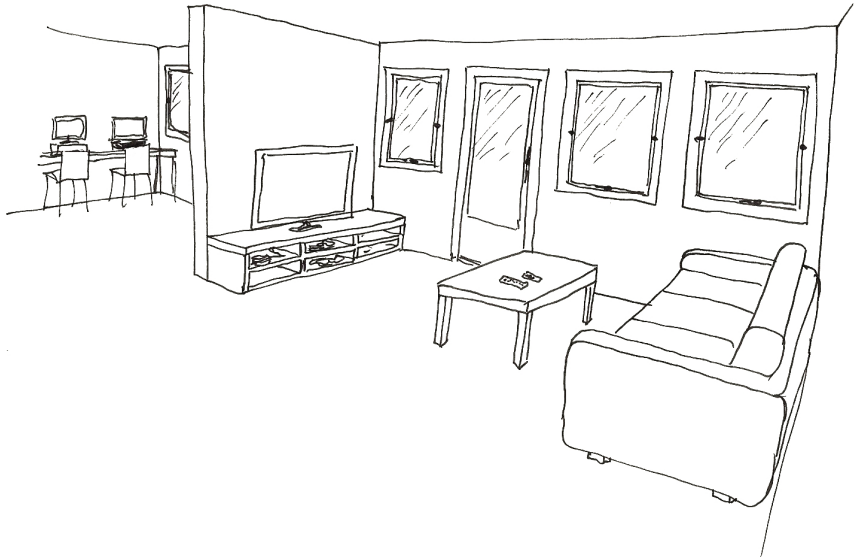

Rom // private

Alle beboerrommene på mottaket er helt like, hvert enkelt rom er sin egen branncelle og hver enkelt celle ble bygd som en individuell leilighet. Beboerrommene består av et inngangsparti med skap, et enkelt bad med dusj og toalett, ett hovedrom med tekjøkken på 19 kvm og en liten balkong. I avdelingen for enslige mindreårige er det to og to som deler rom.

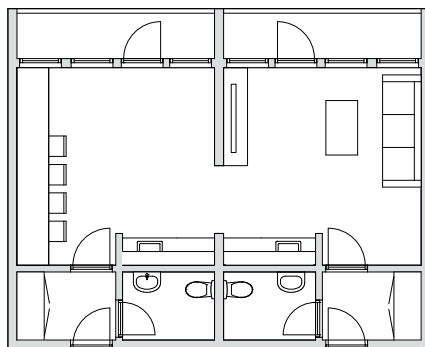
Sunndal asylmottak fungerer godt på enkelte områder og ikke fullt så godt på andre. De rommene som fungerer best og som er godt egnet til bruken, er beboerrommene. Beboerne har stor plass med både tekjøkken og eget bad. De som foretrekker en tilbaketrukket tilværelse, har alt de trenger på rommet. Siden det bare er to personer som bruker hvert bad og hvert tekjøkken, er det enkelt å holde rent, og det oppstår få konflikter i forbindelse med dette.

Rom // felles

Bygningene består av individuelle leiligheter og hadde i utgangspunktet ikke større fellesrom. Da avdelingen for enslige mindreårige ble opprettet i 2009, ble noen rom slått sammen til større fellesrom. I dag finnes det data- og TV-rom, kjøkken og kantine, og et biljardrom. I frykt for stjeling og hververk av andre beboere, er rommene bare tilgjengelige til visse tider og i følge med en ansatt.

Data- og TV-rom

0 0,5 1 2,5

Fellesrommene er relativt gode og tilbyr en rekke aktiviteter, men de brukes fortsatt lite. Biljardrommet er så godt som ikke i bruk i det hele tatt. En mulig årsak til dette kan være det begrensede tidsrommet de er tilgjengelig på, og at de ansatte må innvolverses for å åpne rommene. Dersom ingen bruker dem, er de låst. Det er enklere å bli på rommet sitt.

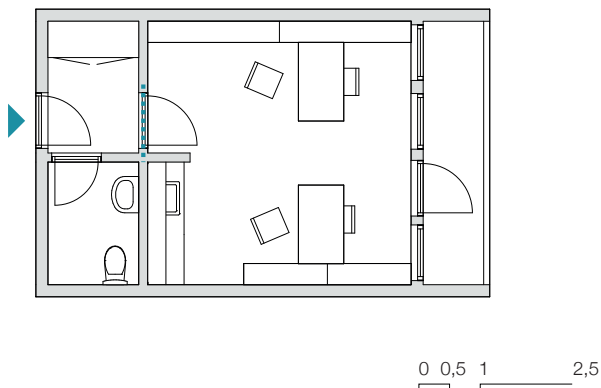
I tillegg er situasjonen veldig uoversiktlig og lite inviterende. Det er umulig å vite om noen bruker fellesrommene uten å gå helt inn og sjekke.

Rom // administrasjon

Administrasjonen i andre etasje består av enkelte individuelle kontorer, to felleskontorer og et vaktrom. Det er ingen felles rom som garderobe eller pauserom. Beboerne har i utgangspunktet tilgang til alle kontorer, men på vaktrommet slipper de bare inn i entreen for ikke å skape kaos.

Vaktrom

Avdelingen for enslige mindreårige har totalt 20 ansatte i ulike stillinger. De ansatte har ingen felles pauserom eller garderobe og samles derfor lite. Det er en felles kantine i administrasjonen for den normale avdelingen, men den brukes ikke siden de ansatte alltid skal være i nærheten hvis det skulle være noe.

De to felleskontorene brukes til det meste. Dersom det skulle være samtaler med beboere, samtaler med ansatte, lunsj eller kontorjobbing. Med så forskjellig bruk og nødvendighet av skjerming, virker det lite gunstig med bare to rom.

HVALSTAD TRANSITTMOTTAK

_avlastningstransitt for enslige mindreårige

56

faste
plasser,
maks
110

30

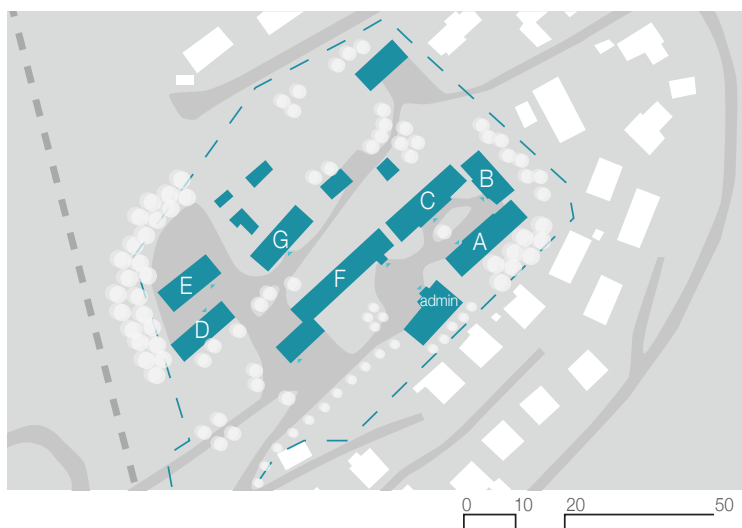
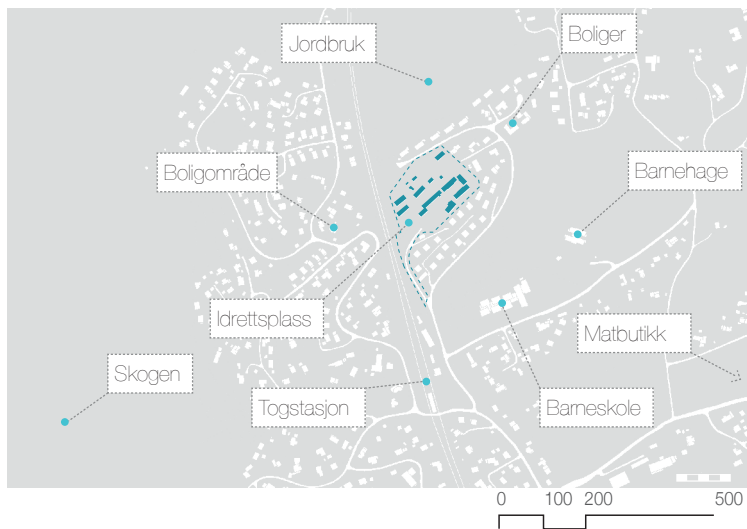
årsverk

36

kvm per
beboer

barnehjem

HERO
Norge

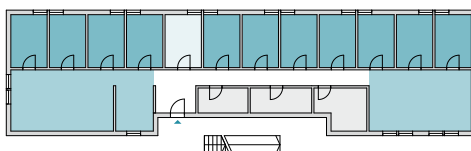
Sted // Hvalstad

Hvalstad Transittmottak ligger på Hvalstad i Asker kommune. Området er preget av boliger og har umiddelbar nærhet til Vestmarka. Toget går rett forbi mottaket og det er derfor kort til både Asker sentrum og Oslo. Det har vært ankomstransitt for enslige mindreårige på Hvalstad siden 2002, men i dag fungerer det som avlastningstransitt for Mysebu ankomstmottak.

Situasjon

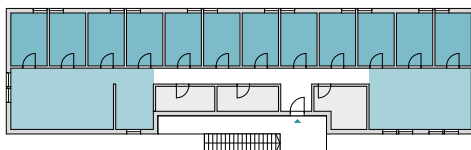
Hvalstad er en blanding av bygninger fra ulike tider. Den gamle hovedbygningen er i dag administrasjon, bygg A består av miljøavdelingen i første etasje og ekstra soverom for jenter i andre etasje, bygg B er helsestasjon, bygg C er soverom for yngre gutter i første etasje og jenter i andre etasje og bygg F er aktivitetssenteret. Byggene D, E og G er soverom for gutter i tillegg til en kantine.

Første etasje i bygg C med soverom for yngre gutter, fellesrom og vaktrom.

0 2 4 10

Andre etasje i bygg C med soverom for jenter og fellesrom

0 2 4 10

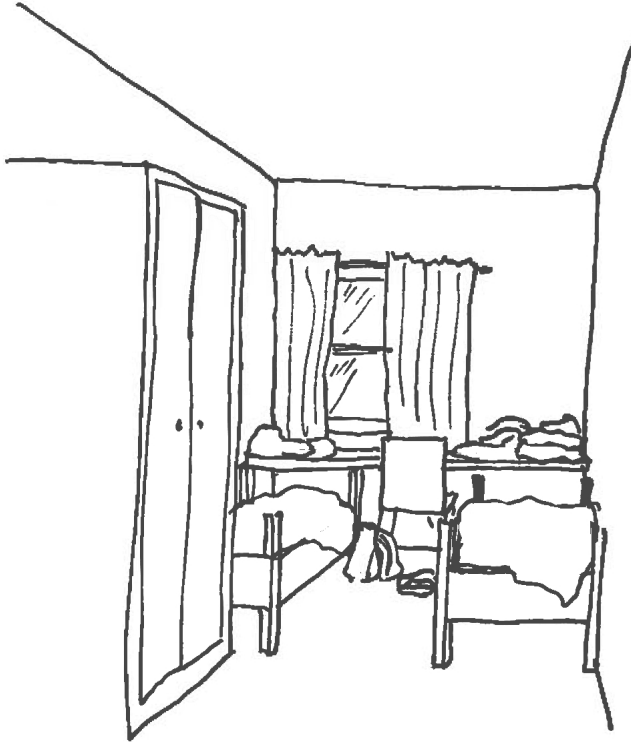
■ Fellesrom
 ■ Beboerrom
 ■ Våtrom
 ■ Kontorer
 ■ Vaktrom

Planløsning

Romorganiseringen i byggene på Hvalstad er veldig ulik da de er fra ulike perioder. En del av boligbyggene er brakker som er satt opp etter behov, mens andre er mer permanente. Bygg C er et permanent bygg over to etasjer hvor fellesrommene vender ut mot gårdplassen, mens soverommene vender ut mot hagen. Det er ingen intern vertikal kommunikasjon da trappen ligger på utsiden av bygget.

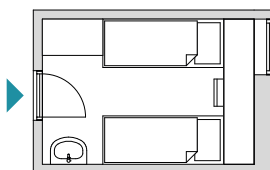
I utgangspunktet kan planløsningen fungere bra. Hver etasje har oppholdsrom, kjøkken og bad, noe som kan legge til rette for mindre fellesskap i hver etasje. Det virket derimot ikke som om det fungerte slik. Siden det er et transittmottak er det veldig mange felles aktiviteter. Maten blir servert i kantinen og aktiviteter skjer i andre fellesrom. Rommene som finnes i Bygg C, utnyttes derfor ikke.

Den utvendige trappen kan fungere godt da det gir personalet god oversikt over hvem som beveger seg mellom etasjene. Men vaktrommet i Bygg C er plassert helt inne i første etasje med utsyn mot hagen og ikke inngangen. Vaktrommet kunne for eksempel vært plassert der hvor kjøkkenet ligger for å få bedre oversikt over situasjonen.

Rom // private

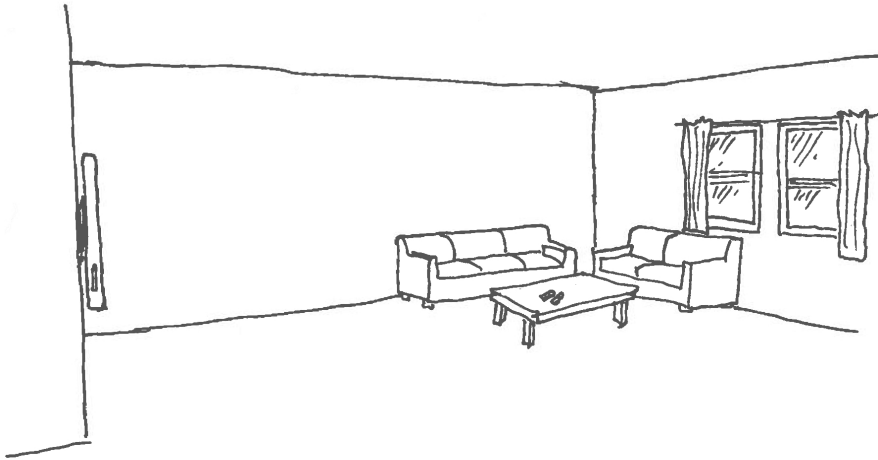
Gjennomsnittlig oppholdstid på transittmottaket er 50 dager så de private soverommene er veldig små. To og to beboere deler 8,5 kvm. Inne på rommet finner man senger, garderober, et skrivebord og en vask. Bad og toalett finnes per etasje og deles av opp til 24 beboere.

0 0,5 1 2,5

Soverommene på Hvalstad er veldig små til å deles av to personer. I følge senterlederen fungerer det likevel fint, siden oppholdstiden er såpass kort. Det er i tillegg mye som skjer i de første ukene på mottak, slik at ikke så mye av tiden blir tilbrakt på rommet.

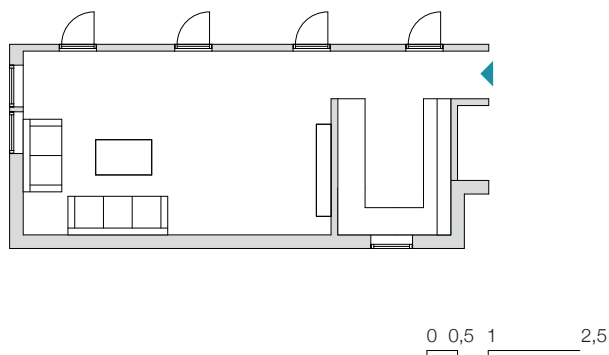
Det bor alltid to personer sammen på rommet. Dersom det er få beboere, stenges etasjer eller hele bygg istedet for å gi beboerne enkeltrom.

Rom / felles

Fellesrommene i bygg C er en utvidelse av korridoren og består av et stort oppholdsrom med TV og et kjøkken som ikke er i bruk. Det er opp til 12 beboere som bruker dette. Hvalstad har mange ulike felles- og aktivitetsrom siden mange aktiviteter foregår på senteret. I tillegg til fellesrom for alle, finnes det en jentekafé bare for jenter og kvinnelige ansatte.

Oppholdsrom bygg C

Hvalstad har store arealer for felles aktiviteter. De mest private oppholdsrommene, som finnes i hver boligetasje, er upersonlige og sparsommelig møblerte. Disse blir hovedsakelig brukt til å se på TV.

Aktivitetsrom blir brukt i mye større grad. De er godt utstyr med for eksempel biljard og bordtennis. Her foregår det ofte arrangerte aktiviteter som beboerne deltar i.

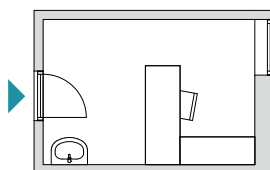
Spisesalen derimot trenger utbedring. Her er det lite plass, så alle beboere kan ikke spise samtidig.

Rom // administrasjon

Administrasjonen er hovedsakelig i den gamle hovedbygningen, men miljøavdelingen ligger i nabobygget. De ansatte har kontorer, møterom og pauserom. I hvert boligbygg er det et vaktrom som er bemannet hele døgnet og som beboerne har tilgang til.

Vaktrom i bygg C

0 0,5 1 2,5

Hovedadministrasjonen fungerer bra med private kontorer i andre etasje og en mer offentlig første etasje med blant annet møterom.

Vaktrommet i hver bygning fungerer i den forstand at det er enkelt for beboerne å ta kontakt og de er velkomne der. En utfordring er i blokk C hvor det bor jenter i andre etasje. Opp til andre etasje er det bare jentene selv og ansatte som har tilgang. Vaktrommet i første etasje skal derfor passe på at ingen andre går opp dit. Dersom dette skal fungere optimalt, burde vaktrommet ha bedre oversikt over inngangssituasjonen.

GJØVIK OMSORGSSENTER

_senter for enslige mindreårige under 15 år
drevet av barnevernet

25

plasser

53

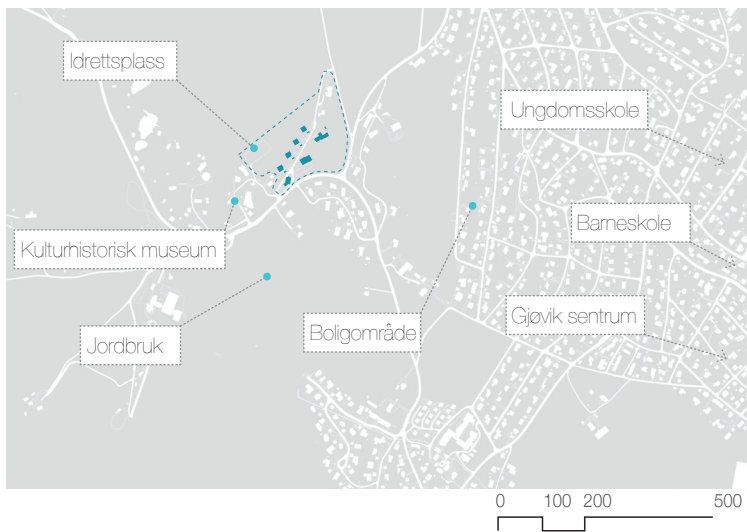
årsverk

56

kvm per
beboer

aldersboliger

Bufetat

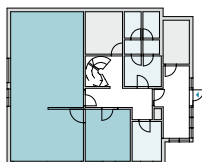
Sted // Gjøvik

Gjøvik Omsorgssenter ligger noen kilometer fra Gjøvik sentrum med kulturhistorisk museum som nærmeste nabo. Både barne- og ungdomsskole er i nærheten. Lite aktiviteter arrangeres av senteret, men barna er medlem i ulike lokale idrettsklubber. Senteret ble åpnet i 2009 etter at Statsbygg totaltrenoverte bygningsmassen til å passe den nye bruken.

Situasjon

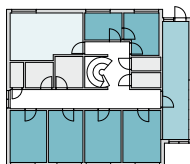
Bygningene til Gjøvik omsorgssenter er organisert rundt et tun med felles adkomstvei gjennom. Bygg A er undervisningslokaler og bygg B er den sentrale administrasjonen. De resterende byggene er selvstendige bofellesskap hvor det bor opp til syv barn.

Første etasje i bygg F med garderobe og soverom for ansatte og fellesrom

0 2 4 10

Andre etasje i bygg F med soverom og kontor for ansatte.

0 2 4 10

Fellesrom Beboerrom Våtrom Kontorer Vaktrom

Planløsning

Bygningsmassen på Gjøvik Omsorgssenter ble totalrenovert i 2009 da senteret åpnet. De aller fleste bygningene ble oppgradert i forhold til interiør, energi, og sirkulasjon. Alle de fire boligbyggene er like, med det opprinnelige bygget som hovedvolum og et tilbygg med entre og lager. I første etasje finner man kjøkken, oppholdsrom, vaskerom og garderobe og soverom for ansatte. Opp en spiraltrapp til andre etasje ligger soverommene, bad, toalett og kontor for ansatte. Bygget har ikke heis og er dermed ikke tilgjengelig for rullestol.

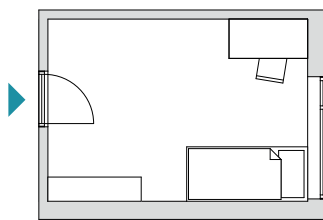
Hovedtanken bak driften av omsorgssenteret er at hvert bygg skal fungere som individuelle hjem. Barna forholder seg til sitt eget bygg hvor det er tre faste ansatte som styrer den daglige driften. Barna trenger ikke å ha noe å gjøre med den sentrale administrasjonen i nabobygget.

Dette ser ut til å fungere bra. Når man kommer inn i bygget er det en hjemmekoselig atmosfære med bilder på veggene og personlige ting rundt omkring. Barna har stor plass å boltre seg på med tanke på at det bare er opp til syv barn som bor i hvert boligbygg.

Rom // private

Hvert barn har sitt eget rom for å verne om barnets privatliv. Søsken kan dele rom i visse tilfeller, men i frykt for overgrep eller utnyttelse bor de aller fleste på egne rom. Rommene er 13 kvm og inneholder en seng, skrivebord og et garderobeskap.

0 0,5 1 2,5

Rommene på Gjøvik er romslige og godt utstyrt. Hver beboer har et fristed man kan trekke seg tilbake til når det er nødvendig. De ansatte har ikke lov til å gå inn på rommene uten tillatelse, noe som styrker følelsen av privatliv.

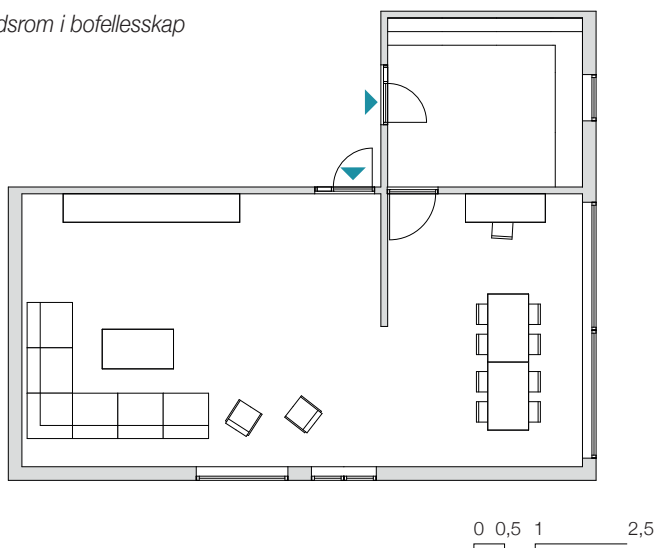
Oppholdstiden på omsorgssenteret er relativt kort, så det er lite av individuell utforming og tilpasning.

Rom // felles

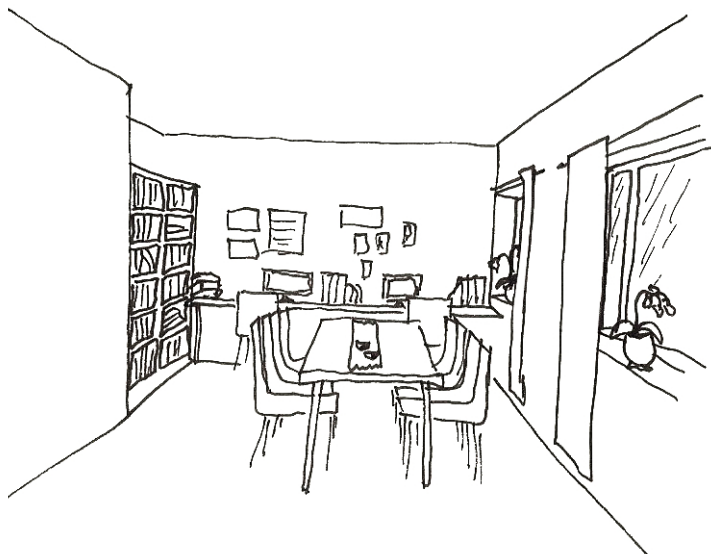
Hvert bofellesskap har et stort oppholdsrom med TV-stue og spiseområde i tillegg til kjøkken. Opp til 7 barn bor i hvert bofellesskap og fellesrommene er godt brukt. En av de ansatte som er på jobb skal alltid være tilgjengelig i fellesrommene. Middag blir laget og spist i fellesskap.

Oppholdsrom i bofellesskap

Oppholdsrommene i hvert bofellesskap er veldig store og fine. De er godt utstyr og oppleves som en del av et hjem. De fungerer som samlingsrom for alle som bor i bygningen.

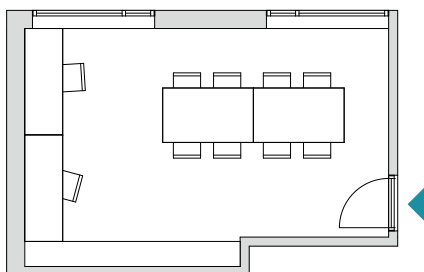
Oppholdsrommene er derimot ikke veldig arealeffektive med tanke på at det bare er opp til syv barn per bofellesskap.

Rom // administrasjon

Hovedadministrasjonen ligger i en egen bygning med resepsjon, kontorer, garderober, møterom og pauserom. På dagtid er det to ansatte i hvert bofellesskap og disse har kontor der. I hvert bofellesskap er det garderobe og soverom for ansatte i tillegg til et kontor og møterom. Hvert bofellesskap fungerer derfor helt individuelt.

Kontor i bofellesskap

0 0,5 1 2,5

I hvert bofellesskap er det på dag- og kveldstid to personer tilstede og på nattestid er det en person tilstedet. I andre etasje er det et kombinert kontor og møterom for de ansatte som hører til bofellesskapet.

For å skape et sted som fungerer som et hjem for de barna som bor der, fungerer det veldig godt at hvert bofellesskap fungerer individuelt. Det aller meste som har med barna å gjøre foregår i deres eget bofellesskap og de ansatte som har ansvaret for dem.

Ettertanker

Etter å ha besøkt tre ulike botilbud for enslige mindreårige asylsøkere var det på tide å sette seg ned og samle tankene. Jeg innså at jeg kanskje hadde et litt naivt syn hvordan et asylmottak fungerer, og det tar nok en god del bearbeiding av tanker og inntrykk før jeg har en god nok forståelse for hvordan man kan skape et senter som faktisk fungerer bra på alle områder.

Den aller største utfordringen for de mottakene jeg besøkte var systemet i seg selv. Viljen var utrolig sterk til å skape et godt miljø for barna og ungdommene som bor der, men begrensede ressurser og komplisert byråkrati gjorde ting vanskelig. Hvordan kan man gi et godt arkitektonisk svar når systemet har såpass stor innvirkning på driften og trivslene på et mottak? I begynnelsen så jeg på dette som et hinder mer enn en utfordring. Det virket vanskelig å endre på noe som ikke lar seg endre.

Løsningen kom ved å vende blikket mot de som faktisk er viktigst; barna som flykter hit for å slippe unna ulike skjebner. De er hovedfokuset, de skal ha et godt sted å oppholde seg, de skal komme styrket ut av tiden på senteret.

Takk til

Øystein Rolandsen - ansvarlige for EMA, Sunndal
Asylmottak

Besøkt 17. desember 2013

Ketil Blinge - mottaksleder, Hvalstad Avlastningstransitt

Besøkt 19. desember 2013

Geir Rune Nyhus - senterleder, Gjøvik Omsorgssenter
for barn

Besøkt 7. januar 2014

